

Keuzelijst biografieën en familiegeschiedenissen 2022-2023

Op pagina 1 t/m 5 staan de nieuwe titels, daarna volgen de boeken waarvoor al eerder leeswijzers verschenen. Het aantal pagina's dat genoemd wordt, is exclusief bronvermelding, noten, register, etc.

Nieuwe titels

Nele Beyens - *Els Borst medicus in de politiek*

B22-01, Wereldbibliotheek, 2021, 448 p.

Els Borst was namens D'66 minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in de periode van 1994 tot 2002 in de paarse kabinetten-Kok. Als minister voerde zij de wettelijke regeling voor euthanasie en hulp bij zelfdoding in. De eerste ter wereld. Zij maakte serieus werk van de strijd tegen roken, voerde een donorregistratie in, gaf patiënten medezeggenschap in de zorg en bereidde de invoering van de basisverzekering voor. De juridische nalatenschap van

Els Borst op medisch-ethisch gebied is aanzienlijk.

'Els Borst. Medicus in de politiek' is een pakkende biografie over een vrouw die naast haar gezin stap voor stap een indrukwekkende loopbaan wist op te bouwen.

Toni Boumans - *Je mag wel bang zijn maar niet laf*

B22-02, Balans Uitgeverij, februari 2021, 304 p.

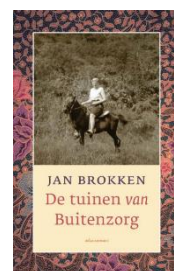
Een bijzonder verhaal over de energieke familie Bakker. Streng gereformeerde notabelen en succesvolle ondernemers met een eigen modehuis in Leeuwarden en Groningen. De familie brengt grote offers in de Tweede Wereldoorlog. De jonge couturier Sjoerd Bakker was verantwoordelijk voor het maken van de uniformen waardoor de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister in 1943 een succes werd. Hij en twee van zijn broers zouden de oorlog niet

overleven. Opvallend is de aandacht voor de liefdevolle benadering van Sjoerds alleenstaande vader, die ondanks zijn sterke geloof in gesprek blijft met zijn zoons als die homoseksuele gevoelens blijken te hebben.

Hartverwarmend, genuanceerd en blik verruimend.

Jan Brokken - *De tuinen van Buitenzorg*

B22-03, Atlas Contact, 2021, 224 p.

Toen de 23-jarige Olga en de twee jaar oudere Han in 1935 naar Nederlands-Indië verhuisden, was het alsof de ene na de andere wereld voor hen openging, in een bijna duizelingwekkend tempo. De eerste maanden brachten ze door op Java, later woonden ze in Makassar, waar Han als theoloog onderzoek deed. Het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog verwoestte de wereld waarin Olga en Han volledig waren opgegaan. In 1947 moesten ze terugkeren naar Nederland. Olga is de moeder van Jan

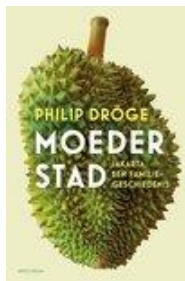
Brokken vóór ze zijn moeder werd.

Brokken verweeft het verhaal van zijn moeder op ingenieuze wijze met beschouwingen over muziek, literatuur, cultuur en geschiedenis, zoals over componist Leopold Godowsky die in de ban raakte van de gamelan en de moeder van Hella S. Haasse, die de bekendste concertpianist van Indië was. Een klein stukje familiegeschiedenis van de schrijver gekoppeld aan gebeurtenissen in Indonesië voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog.

In dit prachtige boek reconstrueert Jan Brokken het leven van zijn moeder van voor zijn geboorte.

Philip Dröge - *Moederstad Jakarta, een familiegeschiedenis*

B22-04, Spectrum, 2021, 363 p.

In Moederstad Jakarta gaat Philip Droge in het moderne Jakarta op zoek naar sporen van het oude Batavia. Meer dan drie eeuwen lang woonden zijn voorouders in deze stad. Maar wie waren ze. Tijdens een meeslepende zoektocht naar antwoorden legt hij de historie van de stad én zijn familiegeschiedenis bloot. Een persoonlijke familiegeschiedenis gekoppeld aan de biografie van Jakarta. Van VOC naar een metro vol tijtjaks: vele facetten van deze boeiende stad komen aan bod en zijn familieleden krijgen kleur tegen het decor van een stad in 4 eeuwen van ontwikkeling.

Philip Droge schrijft op zo'n manier, dat je je ter plekke in de hitte van Indonesië waant.

Astrid Holleeder - Familiegeheimen

B22-05, Bruna Uitgevers, 2019, 419 p.

Astrid Holleeder vertelt in *Familiegeheimen* openhartig en meeslepend over het leven dat zij en de andere leden van de familie leiden voor- en tijdens het proces tegen haar broer, de crimineel Willem Holleeder. Universeel is dat bij Familiegeheimen angst een rol speelt; de buitenwereld kan negatief reageren en de volledige structuur van het (gezins)leven kan veranderen.

In gesprekken met haar therapeute wordt ons duidelijk hoe deze mechanismen werken; de auteur geeft volledige openheid over haar diepste zielenroerselen en daarmee een inkijk in de dagelijkse sfeer en de wijze waarop men omgaat met het door hun broer verziekte leven.

Familiegeheimen is een pleidooi voor een bestaan dat niet bepaald wordt door anderen. Een leven waarin Astrid Holleeder het heft in eigen hand neemt, en kiest voor de liefde en niet voor de haat. ... Adembenemend en goed geschreven!

Raoul de Jong - Jaguarman. Mijn vader, zijn vader en andere Surinaamse helden

B22-06, Bezige Bij, 2020, 240 p.

Op zijn 28ste ontmoet Raoul de Jong zijn Surinaamse vader voor het eerst. Ze praten hetzelfde, bewegen hetzelfde en geloven allebei in wonderen. Dan vertelt Raouls vader hem een verhaal dat blijft hangen: een van hun voorouders, een medicijnman, kon zichzelf transformeren in een jaguar. Gegrepen door dit mysterie besluit Raoul op onderzoek te gaan in Suriname.

De geschiedenis van deze voormalig Nederlandse kolonie is er een van duisternis en slavernij, maar wie goed zoekt vindt ook veel hoop en levenskracht. Raoul zelf is het levende bewijs: zijn voorouders hebben op de een of andere manier overleefd. Tijdens zijn zoektocht, waarin hij kennismaakt met Surinaamse schrijvers, denkers en verzetshelden, ontdekt hij dat de kracht van de jaguar onmisbaar is geweest voor het land, en beseft hij hoeveel ieder mens daarvan kan leren. Met *Jaguarman*, geschreven als een avonturenroman, brengt Raoul de Jong een prachtige hommage aan het land van zijn vader.

Een persoonlijke geschiedenis in Suriname, vol kracht en hoop, waardoor de schrijver zichzelf en zijn voorouders beter leert kennen.

Qadir Nadery en Leo Bormans - De knikkers van Qadir. Het waargebeurde verhaal van een vader op de vlucht

B22-07 Lannoo, 2020, 336 p.

De vriendschap die ontstaan is tussen de Belgische Leo Borman en de Afghaanse Qadir Nadery heeft tot dit meeslepende en hartverscheurende boek geleid. In de woorden van Leo Borman: "we hebben met één adem en één pen het verbijsterende verhaal neergeschreven van zijn leven." De knikkers van Qadir is een boek *rijk in taal, gelaagd in beeld, geur en zelfs klank.*

Het verhaal neemt je mee in het leven van Qadir en zijn familie en laat je niet meer los. Qadir groeit op in een klein dorp in Afghanistan met de droomverhalen van zijn moeder en de wilskracht

van zijn vader. Het hele bezit van de jonge Qadir bestaat uit 8 knikkers. Je volgt hem wanneer hij in Kabul voor internationale organisaties gaat werken en leeft mee wanneer het geweld van de Taliban steeds dreigender wordt en zo dichtbij komt dat ook hij moet vluchten met zijn vrouw en nog kleine kinderen, over de bergen en over zee. Na 3 maanden belanden ze in Europa, in België. Echter “de Grote Portier” laat hen niet binnen, pas na ontmoedigende jaren krijgen ze een verblijfsvergunning.

Het relaas van het leven in het land dat je dierbaar is, tot je het met je gezin wel moet ontvluchten. Een must om te begrijpen waarom mensen alles achterlaten, om op zoek te gaan naar een veilige plek om in vrede en vrijheid te leven.

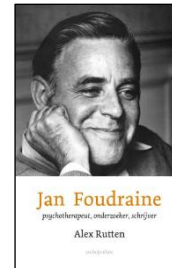
Lidy Nicolassen - Een onverschrokken leven. De vele hartstochten van Fernanda Willekes MacDonald
B22-08, Balans, 2021, 240 p.

Fernanda Willekes MacDonald, geboren in 1893, leek voorbestemd voor een traditioneel leven als godvrezende echtgenote en moeder. Toen ze als tiener opstandige trekjes kreeg, stuurde haar streng protestantse moeder haar naar een Duitse kostschool, waar ze grondig werd voorbereid op het huisvrouwschap. Fernanda trouwde met een orthodoxe dominee, kreeg kinderen en maakte van een pastorie in Brabant een verzamelpunt van pacifistische christensocialisten. Toen Fernanda haar echtgenoot verliet voor een Chinees-Indische student, werd ze als overspelige moeder door het slijk gehaald en gedwongen haar kinderen af te staan aan hun vader. Daarop vertrok ze in 1929 samen met haar nieuwe echtgenoot en de twee kinderen die zij inmiddels hadden naar Nederlands-Indië, waar ze het sociale onrecht van nabij zag en actief bestreed, tot voorbij de Japanse bezetting in de Tweede Wereldoorlog. Even onvermoeibaar werkte zij aan het herstel van de band met de twee kinderen uit haar eerste huwelijk. Ze werd een rolmodel voor een ander, vrijer vrouwenleven.

Een bijzondere vrouw die in veel opzichten haar tijd ver vooruit was. Ze volgt haar hart ondanks de problemen die dat veroorzaakte. Een boek om in één adem uit te lezen.

Alex Rutten - Jan Foudraine psychotherapeut, onderzoeker, schrijver
B22-09, Ambo Anthos, 2011, 304 p.

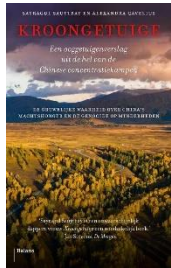

Jan Foudraine van Alex Rutten is een levendige biografie van een intrigerend mens. Hij was een bevlogen psychotherapeut die met zijn spraakmakende boeken een aanjager werd van maatschappelijke veranderingen. Zijn debuut waarmee hij bekend werd, was meteen een bestseller: **“wie is van hout...een gang door de psychiatrie”** had grote invloed op het denken over psychiatrie. Na verschijnen had het boek ook grote impact op zijn eigen verdere leven.

In deze biografie volg je Foudraine (1929 – 2016) op zijn intellectuele en spirituele zoektocht. Via de Leidse studentenwereld, psychiatrische instellingen in Nederland en de Verenigde Staten, naar het Indiase Poona. Daar werd Foudraine een leerling van Bhagwan om vervolgens in Nederland diens meest prominente ambassadeur te worden. Weer terug in Nederland hervat hij zijn werk als psychotherapeut. Voor de één een held en geliefd, door de ander verguisd en een omstreden publieke figuur, Foudraine is zijn leven lang een onderzoekende en kritische geest gebleven, waarbij zijn cliënten, zijn werk als psychotherapeut steeds voorop heeft gestaan. Het debat over zijn denkbeelden, zijn vraagstellingen is niet alleen nog steeds verrassend relevant, maar ook verontrustend actueel.

Een boek dat je steeds weer pakt, vragen oproept die je aan het denken zetten, een tijdsbeeld dat -weer- tot leven komt. Foudraine is dood, zijn gedachtegoed springlevend.

Sayragul Sauytbay en Alexandra Cavalius - De kroongetuige. Een ooggetuigenverslag uit de hel van de Chinese concentratiekampen B22 -10, Balans, 2021, 360 p.

De etnisch Kazachse arts Sayragul Sauytbay groeide op in Xin Jiang. Jarenlang stond ze aan het hoofd van verschillende kleuterscholen, totdat ze op een dag in een strafkamp verdween. Daar moest Sauytbay haar medegevangenen de Chinese taal, cultuur en politiek bijbrengen. Na een jaar lukte het haar te ontsnappen. Uiteindelijk kreeg ze asiel in Zweden. Haar leven is tot op de dag van vandaag in gevaar.

Kroongetuige is een even moedig als adembenemend ooggetuigenverslag uit de grootste goelag van onze tijd, waarin inmiddels miljoenen Oeigoeren en Kazachen werden opgesloten. *Een schokkend verslag van gebeurtenissen die op dit moment plaatsvinden. Te belangrijk om te negeren*

Esther Shaya & Frank Hemminga - Wacht maar - Het veelbewogen leven van Henriëtte Pimentel B22 -11, Amphora Books, 2020, 320 p.

Henriette Pimentel (1876-1943) was bewaarschoolhoudster en werd in 1926 directrice van de Vereniging Zuigelingen-Inrichting en Kinderhuis in de Plantage Middenlaan in Amsterdam, in de volksmond ook wel 'de crèche' genoemd. In 1926 initieerde zij een interne opleiding voor kinderverzorgsters, die internationale faam zou verwerven. Met dezelfde overgave waarmee zij haar hele leven al voor kinderen had gezorgd, werd zij een van de sleutelfiguren in het heldhaftige plan

waarmee zo'n zeshonderd joodse kinderen uit de crèche gered konden worden. Zij heeft zichzelf niet in veiligheid gebracht en overleed op 17 september 1943 in Auschwitz.

In 2021 ontving zij postuum de Jewish Rescuers Citation, een onderscheiding voor Joden die andere Joden hielpen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Een indrukwekkende biografie van een sterke vrouw, zo compleet mogelijk in beeld gebracht, met aandacht voor de tijdgeest, en ook voor de geschiedenis van de crèche

Hubert Smeets - Een wonderbaarlijk politicus - Hans van Mierlo B22-12, De Bezige Bij, januari 2021, 681p.

Een aimabele onzekere jongen uit een deftige Brabants familie, die na lang zoeken zijn eigen weg vond. Mediageniek en charmant werd hij het boegbeeld van D'66. Deze biografie van Hans van Mierlo geeft inzicht niet alleen in de levensloop van de hoofdpersoon. Er wordt vooral een fenomenale inkijk gegeven in de politieke ontwikkelingen van zijn tijd. De vernieuwingsdrang van de jaren '60 tegenover de kracht van de gevestigde maatschappelijke verhoudingen. Aan de ene kant stond hij aan de wieg van de kabinetten van Den Uyl en Kok en aan de andere kant wist hij de gewenste staatkundige hervormingen niet te realiseren. Altijd vol intellectuele twijfel rijst het beeld op van een zoeker en een tobber, die bereid was verantwoordelijkheid te nemen om Nederland mee vorm geven.

Prettig leesbaar, vol anekdotes, goed gedocumenteerd ontstaat een verhelderend tijdsbeeld. Meer dan alleen voor de Van Mierlo-fans.

Aleid Truijens - Hella S. Haasse. Leven in de verbeelding 1918 - 2011 B22-13, Querido, 2022, 598 p.

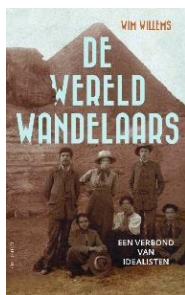
Hella Haasse was dol op biografieën, vooral schrijvers- en kunstenaarsbiografieën. Haar boekenkast stond er vol mee; ze verslond ze en schreef erover. Maar een biografie over háár, dat was iets anders. De gedachte dat een ander met rode oortjes zou grasduinen in haar privédocumenten en zou praten met haar intimi en vrienden, óver haar, was voor Haasse lange tijd onverdraaglijk. Dat liet ze, vanaf haar zestigste, in vrijwel ieder interview blijken. Toch was Haasse gul met

het verstrekken van informatie over haar leven. Zolang zij maar zelf de regie kon houden.

Aleid Truijens werkte bijna acht jaar lang aan de biografie, waarvoor ze de medewerking van de erfgenamen en toegang tot het gehele literaire en persoonlijke archief kreeg.

Haasse mocht dan een zondagskind lijken, zelf vond ze haar leven verre van gemakkelijk. Voor het eerst lezen we hoe ze het conventionele leven probeerde te leiden dat van haar verwacht werd, terwijl ze haar toevlucht zocht in haar verbeelding – alleen daar voelde ze zich thuis.

Wim Willems - De wereldwandelaars. Een verbond van idealisten
B22-14 Querido, 2020, 384 p.

Ze werden voor een dubbeltje geboren. Geestdriftige jonge mannen en vrouwen, twintigers, afkomstig uit volkswijken in Den Haag, Delft en Amsterdam. Ze vonden elkaar in hun idealen: geheelonthouders waren ze, vegetariërs, pacifisten, strijdend voor sociale gelijkheid en op zoek naar vrijheid in de natuur. Ze noemden zichzelf 'wereldwandelaars', en in de zomer van 1911 vertrokken ze vanaf de Dam voor een voetreis van jaren. Onderweg deden ze voor kranten en

tijdschriften verslag van hun avonturen – tot de Eerste wereldoorlog uitbrak en de kleine karavaan in Palestina met een schok tot stilstand werd gebracht.

Wim Willems, reconstrueert de strijd die de vrienden moesten voeren om los te breken uit het milieu waarin ze opgroeiden. Hij volgt de reizigers niet alleen op hun tocht door Europa en het Midden-Oosten, maar gaat ook op zoek naar de bronnen van hun idealisme en laat zien hoe het hun verging toen ze ouder werden.

Zijn idealen, hoe vurig beleden ook, wel bestand tegen de tand des tijds?

Een boeiend levensverhaal van avontuurlijke mannen en vrouwen die ruim honderd jaar geleden een bijzondere reis ondernamen.

Annejet van Zijl - Fortuna's kinderen, een Trans-Atlantische familiechroniek

B22-15, Hollands Diep, 2021, 288 p.

De liefde tussen de witte, Hollandse Leon en de zwarte, Amerikaanse, als slavin geboren Juliette in het begin van de 19de eeuw lijkt de wrede slavernijgeschiedenis te weerspreken.

In Fortuna's kinderen heeft Annejet van der Zijl de geschiedenis van twee generaties fortuinzoekers en hun nazaten, met hun ongebruikelijke erfenis van enorme weelde en een zwarte bloedlijn, beeldend tot leven gewekt. In het boek zit verwerkt haar succesvolle

Boekenweekgeschenk Leon & Juliette, vergroot tot een twee eeuwen omspannende, verrassend actuele familiesaga over mensen die hun leven niet lieten begrenzen door risico's en hun liefdes niet door huidskleur.

Fortuna's kinderen is een liefdevol verhaal over de veerkracht van de mens zonder de wreedheid van de geschiedenis te ontkennen.

Een ode aan de vrijheid en een verhaal over doorzettingsvermogen, kracht en optimisme!

Biografieën en familiegeschiedenissen waarvoor eerder leeswijzers verschenen

Sonja Barend - *Je ziet mij nooit meer terug*

B18-03, De Bezige Bij 2017, 288 p.

Sonja Barend (1940) was jarenlang een vertrouwd gezicht op televisie, dankzij haar indringende interviews en eigen programma's. Nu heeft ze haar memoires geschreven waarin ze vragen stelt en antwoorden zoekt. In 1942 werd namelijk haar Joodse vader weggevoerd, maar nog steeds weet Sonja niet waarom hij toen zei: '*Je ziet me nooit meer terug*'. Die vraag heeft ze ook nooit aan haar moeder durven stellen. Sonja werd na 1942 gedeeltelijk opgevoed bij haar grootouders, later bij haar moeder en stiefvader. Na diverse baantjes kwam de kans om te gaan werken bij de televisie en dat is de start van haar carrière. Het boek bestaat uit veel korte fragmenten.

Marion Bloem - *Indo. Een persoonlijke geschiedenis over identiteit*

B21-01, De Arbeiderspers 2020, 464 p., € 24,99 (e-book € 13,99)

Marion Bloem (1952) is bekend geworden door haar debuut *Geen gewoon Indisch meisje*. In haar uitvoerige autobiografie *Indo* vertelt ze over haar Nederlands-Indische ofwel Indo-Europese achtergrond. Wat is die Indische cultuur, die tussen 1945 en 1965 naar Nederland is gebracht door de ruim 300.000 Indische Nederlanders? En is dat nog steeds haar identiteit? Wat zijn Indo's eigenlijk?

Bloem beschrijft hoe het is om in verschillende culturen te leven en de spanningen die dat met zich meebrengt. Ze is uitvoerig, omdat ze haar lezer tot begrip wil laten komen. Ze vertelt over haar Indische familie, de achtergrond, de gewoonten, het eten, de jeugdherinneringen van haar moeder en grootmoeder en andere familieleden. Ze kijkt ook terug naar haar schooltijd en de periode van haar eerste romans en gaat zo op zoek naar haar identiteit.

Alice Boots, Rob Woortman - *Anton de Kom*

B21-02, Atlas Contact, 3^e druk 2016, 548 p., € 24,99

Met nadrukkelijke verwijzing naar

Anton de Kom – 'Wij Slaven van Suriname'

Atlas Contact, 16^e druk 2020, 216 p.

In *Anton de Kom* vertellen Boots en Woortman over Antons jeugd in Paramaribo, zijn uitzetting naar Nederland en zijn afkeer van het kolonialisme, waarover hij zijn meeslepende boek *Wij slaven van Suriname* schreef.

De naam Anton de Kom spreekt, bijna 75 jaar na zijn dood, nog steeds tot de verbeelding. 'Vrijheidsstrijder, verzetsheld, vakbondsman, activist, schrijver en banneling' staat er op het voetstuk van zijn beeld in de Amsterdamse Bijlmermeer geschreven. Toch is er maar weinig over zijn leven bekend. Zijn gedachtegoed over Suriname en slavernij is van grote betekenis geweest voor de ontwikkeling van Suriname tot een zelfstandige natie. 157 jaar na de officiële afschaffing van de slavernij en 86 jaar na publicatie heeft de boodschap in zijn boek niets aan zeggingskracht ingeboet. En in 2021 is er door de Nederlandse regering eindelijk erkenning voor de destijds foutieve beoordeling van zijn handelen!

Toni Boumans - *Frieda Belinfante. Een schitterend vergeten leven. De 1e vrouwelijke dirigent van Nederland*

B16-25, Balans 2015, 360 p.

Frieda Belinfante was de eerste vrouwelijke dirigent van Nederland. Ze trad op in het Concertgebouw met een eigen kamerorkest, maar haar carrière werd getorpedeerd door de oorlog. Toen de nazi's binnenvielen, ontbond ze haar orkest en werd ze, hoewel van joodse afkomst, actief in het verzet: ze was een van de drijvende krachten achter de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister in 1943. Na de oorlog vertrok ze, volkomen ontgoocheld, aan boord van het passagiersschip Queen Mary naar Amerika, om nooit meer in Nederland terug te keren.

Conny Braam - *Ik ben Hendrik Witbooi*

B17-01, Atlas Contact 2016, 384 p.

In 1884 begint Hendrik Witbooi met zijn Nama-volk aan een profetische trektocht naar het vruchtbare noorden om de droogte van de Kalahariwoestijn te ontvluchten. Tegelijkertijd zet zo'n honderd kilometer verderop de keizerlijke afgevaardigde dr. Heinrich Göring voet aan land

in de nieuwe Duitse kolonie Zuidwest-Afrika, het huidige Namibië. Wat volgt is een strijd op leven en dood tussen de Duitse Schutztruppe en de voor hun onafhankelijkheid vechtende Afrikanen. Tijdens de grote opstand van 1904 weet de tachtigjarige Hendrik Witbooi alle Afrikaanse stammen te verenigen. Hij zal de geschiedenis in gaan als een van de grootste vrijheidsstrijders die Afrika heeft gekend.

Martine Bijl - *Rinkeldekink*

B19-13, Atlas Contact 2018, 128 p.

Vanwege speciale leesclubs 'Lekker lezen, waar gebeurd' nemen we ook boeken op de lijst op waarin makkelijk lezen voorop staat. *Rinkeldekink* van Martine Bijl gaat over de hersenbloeding die zij kreeg in september 2015. Na haar langdurige herstel in een revalidatieoord, waar zij vrijwel alles opnieuw moest leren, bracht ze nog enkele maanden door in een ziekenhuis, waar ze behandeld werd voor depressie. Haar taalvermogen bleef onaantast. Over therapeuten, over welzijnstaal, de valklas en de ergotherapie, over angsten en wanen, over hoe het voelt als iemand anders in je brein is gekropen en daar de boel dreigt over te nemen schrijft ze eerlijk, met wrange humor, zonder opsmuk en daardoor indrukwekkend.

Bart van Es - *Ver-geet-mij-niet. Over het verborgen leven van een Joods meisje*

B20-01, De Bezige Bij 2018, 302 p., € 22,99 (e-book € 6,99)

De Joodse Lientje was ondergedoken bij de grootouders van de in Engeland opgegroeide hoogleraar Bart van Es. Toen hij haar poëziealbum vond, ging hij naar haar op zoek. De inmiddels 80-jarige Lientje woont in Amsterdam. Haar verhaal is bijzonder en ook typerend. Ze verhuist van de ene familie naar de andere, is dienstmeisje en wordt zelfs misbruikt. Ze beschouwt de familie Van Es in Bennekom als eigen, maar hoort er toch niet echt bij. Dat blijkt later bij de dood van haar pleegmoeder. Van Es, die het boek in het Engels schreef onder de titel *The Cut Out Girl*, laat zien wat onderduiken deed met zowel het meisje als de gezinnen. Hij beschrijft ook de zoektocht in het voor hem inmiddels onbekende Nederland. In Engeland kreeg het boek diverse literaire prijzen.

Patricia Faasse - *Een beetje opstandigheid, over Johanna Westerdijk*

B17-02, Atlas Contact 2013

Johanna Westerdijk (1883-1961) was de eerste vrouwelijke hoogleraar van Nederland. Zij was expert op het gebied van plantenziekten en schimmels en van 1917 tot 1952 hoogleraar Phytopathologie aan de Universiteit Utrecht. Ze was ook een vrouw die lak had aan conventies. Op 10 februari 1917 hield ze haar oratie aan de Universiteit Utrecht. Daarom is, honderd jaar na dato, 2017 uitgeroepen tot Westerdijkjaar. Westerdijk was een bijzondere vrouw. Haar verhaal geeft een verrassende inkijk in de wetenschappelijke wereld van het interbellum en in het leven van een buitengewone vrouw.

Jessica van Geel - *I love you, Rietveld*

B19-01, Lebowski 2018, 464 p.

De liefde tussen timmerman/architect Gerrit Rietveld (1888-1964) en zijn muze Truus Schröder-Schräder (1889-1985) en de bijzondere samenwerking tussen hen vormen het thema van deze bijzondere en boeiende biografie. Ze hadden meer dan veertig jaar een relatie. Zij stimuleerde zijn artistieke ontwikkeling, dacht mee in zijn moderne ontwerpen en ontwikkelde samen met hem het beroemde Rietveld-Schröderhuis in Utrecht. Truus Schröder was afkomstig uit een rijke ondernemersfamilie, trouwde met een advocaat en werd jong weduwe. Rietveld was een eenvoudig timmerman, met een ongelukkig huwelijk. Het boek is gebaseerd op uitgebreide research, veel interviews en familiedocumenten. Het gaat ook over architectuur, de kunstwereld met De Stijl in die periode, over de overgang van de oude tijd naar de moderne opvattingen. Goed geschreven, met veel foto's en extra informatie.

Sybrand van Haersma Buma en Wiete Hopperus Buma - *Gerlacus Buma. Een Friese patriciërszoon in het leger van Napoleon en Willem I.* *B19-03, Prometheus 2018, 240 p.*

Het boek gaat over de Friese officier Gerlacus Buma in de periode 1793-1938, over de val van Napoleon en het ontstaan van Nederland in zijn huidige omvang. De Friese burgemeesterszoon diende eerst gedwongen in het leger van Napoleon, daarna vrijwillig onder koning Willem I. Hij vocht bij Quatre-Bras, bij Waterloo en in de Tiendaagse

Veldtocht tegen België. Maar zijn leven werd vooral beheerst door het jarenlange wachten in garnizoenssteden en legerkampen. Van daaruit schreef hij brieven naar zijn ouders in Friesland, die een persoonlijk inkijkje geven in zijn leven van alledag: een onzeker rondtrekkend bestaan dat grote gevolgen had voor zijn gezin, huwelijk en gezondheid.

Zijn verre nazaten, de politicus Sybrand van Haersma Buma en de oud-officier en jurist Wieta Hopperus Buma, hebben het leven gereconstrueerd van deze Fries.

Ann Heberlein - Hannah Arendt. Over liefde en kwaad. De biografie
B21-03, Het Spectrum, 2020, 232 p., € 26,99 (e-book € 14,99)

Hannah Arendt (1906-1975) was een belangrijk filosofe en politiek denker. Ze staat tegenwoordig weer volop in de belangstelling. Haar boeken, waaronder *Eichmann in Jeruzalem, De banaliteit van het kwaad*, en *De oorsprong van Totalitarisme* zijn nog steeds actueel. Het boek over Eichmann leverde haar harde kritiek op. Pas later kreeg ze meer erkenning voor dit werk.

Hannah Arendt heeft zich tot haar dood beziggehouden met vragen over de aard van het kwaad, de mens, liefde voor de mens en liefde voor de wereld. Ze heeft niet alleen over die thema's nagedacht en geschreven, ze heeft ze zelf geleefd en dat maakt haar opvattingen zo geloofwaardig. Hannah Arendt vluchtte tweemaal voor het naziregime, eerst naar Frankrijk en later naar de VS, waar ze een actief sociaal-politiek en wetenschappelijk leven als hoogleraar leidde. Ann Heberlein verweeft in haar boek het bewogen leven van Hannah Arendt met haar gedachtegoed tot een goed en prettig leesbare biografie.

Mirjam van Hengel - Hoe mooi alles. Leo en Tineke Vroman, een liefde in oorlogstijd

B16-22, Querido 2015, 328 p.

In deze los geschreven biografie van Mirjam van Hengel staat de liefde tussen Leo en Tineke Vroman centraal. Het is het verhaal van een enigszins verlegen, beetje onzeker meisje uit Nederlands-Indië en een opvallende, getalenteerde joodse jongen. Ze ontmoeten elkaar bij een studentenvereniging in Utrecht. Hij zal later beweren dat hij meteen weet dat zij zijn vrouw zal worden. Zij is dan pas 17 en weet het

allemaal nog niet. Ze verloven zich, maar een paar maanden later breekt de oorlog uit. Leo vlucht direct na de capitulatie. Hij gaat naar Nederlands-Indië, maar wordt daar ingehaald door de oorlog.

Mirjam van Hengel - Een knipperend ogenblik. Portret van Remco Campert

B19-04, De Bezige Bij 2018, 582 p.

‘Eigenlijk wil ik gewoon elke morgen wakker worden en niks weten en gaan schrijven.’ Dat zegt Remco Campert, de dichter die altijd zijn vinger aan de pols van de tijd heeft gehouden. Het verhaal van zijn leven loopt van de naoorlogse avant-garde via feestende jongeren rond het Vondelpark en toenemende publieke zichtbaarheid naar de stilte van zijn huidige werkkamer. Er was de afwezige vader, er kwamen en gingen grote liefdes, maar altijd bleef het schrijven, dicht op de eigen huid.

Mirjam van Hengel, die eerder het succesvolle *Hoe mooi alles* (2014) over de liefde tussen Leo en Tineke Vroman publiceerde, sprak wekelijks met Campert en kreeg inzage in al zijn papieren. Ze schreef een portret over de man die al meer dan een halve eeuw het Nederlandse literaire landschap kleurt.

Elisa Hermanides & Ruben Koops - Ahmed Aboutaleb. Overal de eerste

B21-04, De Bezige Bij 2019, 286 p., € 24,99 (e-book € 11,99)

Vanaf het moment dat Ahmed Aboutaleb als vijftienjarige jongen vanuit het Marokkaanse Rifgebergte verhuisde naar een Haagse achterstandswijk werkte hij keihard. Hij wilde Nederlands leren, goed meekomen op school, geld verdienen en carrière maken. De jonge man was ambitieus – ambitieuzer dan zijn leeftijdsgenoten, met of zonder migratieachtergrond. Aboutalebs gedrevenheid maakte hem uiteindelijk een van de eerste spindoctors in Den Haag, de eerste Amsterdamse wethouder van Marokkaanse komaf, de eerste Marokkaanse Nederlander in de regering en de eerste islamitische burgemeester van een grote Europese stad.

Zelf heeft Aboutaleb de afgelopen dertig jaar zijn verhaal in allerlei delen en varianten verteld. Deze biografie kijkt verder dan Aboutalebs eigen perspectief: Hermanides en Knoop bieden inzicht in het karakter, de ontwikkeling en de omgeving van deze ambitieuze man.

Roxanne van Iperen - 't Hooge Nest

B20-02, Lebowski 2018, 384 p., € 21,99 (e-book € 4,99)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn de twee joodse zussen Janny en Lien Brilleslijper actief in het verzet in Amsterdam en Den Haag. Als het net zich rond hen begint te sluiten, moeten ze onderduiken. Ze komen terecht in 't Hooge Nest, een villa verscholen in de bossen van 't Gooi. Spoedig zal het huis onder hun leiding uitgroeien tot een van de grootste onderduikadressen in Nederland.

Terwijl de laatste joden in het land worden opgejaagd gaat het leven van enkele tientallen onderduikers zo goed en zo kwaad als het gaat door, pal onder de neus van NSB-buren en nazikopstukken. Als het einde van de oorlog in zicht is wordt het Nest verraden en de familie Brilleslijper belandt met het laatste transport in Auschwitz, samen met de familie Frank.

Pramod Kapoor - Ghandi. Een geïllustreerde biografie

B18-06, Lannoo 2017, 328 p.

Samen met Nelson Mandela en Martin Luther King is Mahatma Gandhi een van de meest inspirerende iconen uit onze geschiedenis. Hij is onlosmakelijk verbonden met het geweldloze verzet en werd na zijn gewelddadige dood een martelaar voor de mensenrechten. In deze geïllustreerde biografie gaat de Indiase auteur en Gandhi-kenner Pramod Kapoor op zoek naar de mens achter het icoon. Hij doet dat onder andere aan de hand van uniek beeldmateriaal en een authentieke brief van Gandhi's zoon Harilal. Zo komt de complexe, persoonlijkheid van Mahatma Gandhi naar voren: de man die van onbekende advocaat uitgroeide tot de wereldberoemde voorvechter van mensenrechten, maar een immense druk legde op zijn naasten.

Yvonne Keuls - Zoals ik jou ken, ken je mij. Mijn jaren met Hella

B19-06, Ambo Anthos 2018, 267 p.

Zoals ik jou ken, ken jij mij van Yvonne Keuls (1931) is een prachtig, ontroerend relaas van de diepe vriendschap tussen de twee grote Nederlandse auteurs Yvonne Keuls en Hella Haasse (1918-2011). Het boek biedt een inkijkje in de televisiewereld van de jaren zestig en zeventig én in de literaire wereld van die tijd, met vergeten schrijvers als Couperus en Vestdijk. Yvonne Keuls beschrijft de groeiende

populariteit van de televisie en de emancipatie van de vrouw. Daarnaast gaat het over twee vrouwen die het 'Indische leven' in Nederland missen. Het boek schetst de vriendschap tussen deze schrijfsters die elkaar inspireerden, maar ook ieder hun eigen weg gingen. Soms dicht naast elkaar en vaak ook uit elkaar.

Kate Kirkpatrick - Simone de Beauvoir. Een leven

B21-05 Ten Have 2020, 460 p., € 34,99 (e-book € 12,99)

Het is de monumentale, vlot geschreven biografie over filosofe, schrijfster en feministisch icoon Simone de Beauvoir (1908-1986). De Beauvoir schreef haar nu beroemde woorden 'Je komt niet ter wereld als vrouw, je wordt vrouw'. Dit boek gaat over de vraag hoe De Beauvoir zelf is geworden wie ze werd. In haar filosofie was het onmogelijk leven en filosofie van elkaar te scheiden. De 19-jarige De Beauvoir schreef al "het diepste deel van mijn leven wordt gevormd door mijn gedachten."

Deze baanbrekende biografie kon gebruik maken van nog onbekend materiaal en werpt een nieuw licht op De Beauvoir dat laat zien dat zij een van de belangrijkste denkers van de twintigste eeuw is, die onafhankelijk van Sartre tot tal van inzichten kwam, ze publiceerde en in praktijk bracht.

Petra de Koning - Mark Rutte

B21-06, Brooklyn 2020, 220 p., € 20,00 (e-book € 14,00)

Mark Rutte gaat over een politiek leider die als scholier en student al op zoek was naar een rol voor zichzelf in de geschiedenis. Het is het verhaal dat mensen van dichtbij met hem meemaakten, op school en thuis, in de JOVD, op het Binnenhof, in Europa. En ook het verhaal dat voor een deel werd bedacht door campagnestrategen en andere VVD'ers die zich bleven afvragen of Rutte wel echt wist en snapte wat zijn eigen kiezers het allerbelangrijkste vonden. *Mark Rutte* laat een politicus zien die extreem kwaad kan zijn als hij de controle verliest. Die vertrouwelingen kwijtraakte en dus ook leegte om zich heen creëerde. Maar ook iemand die elke zondag koffiedronk met de bejaarde moeder van een vriend.

Voor iedereen die de mens achter de politicus beter wil leren kennen. Een aanrader in combinatie met het boek over Aboutaleb.

Luuc Kooijmans - Frederik Ruysch (1638-1731). Op het snijvlak van kunst en wetenschap

B20-03, Lias, 311 p. € 24,95.

Drie eeuwen voor Body Worlds bestond er al een wereldberoemde anatomische expositie: het museum van Frederik Ruysch aan de Amsterdamse Bloemgracht. Ruysch ontdekte een preparatietechniek waarmee hij wist te bereiken dat de anatomie niet langer huiver en walging opwekte, maar bewondering en vertedering. Bezoekers van zijn museum konden nauwelijks geloven dat de door hem geprepareerde lichamen niet gewoon lagen te slapen. Bijna net zo ongelofelijk is het dat zijn preparaten nog altijd zijn te zien, al moet je er tegenwoordig voor naar de Kunstkamera in Sint-Petersburg. Ruysch zelf zou beslist niet verrast zijn als hij daar de lange rij belangstellenden voor de ingang zag staan. Hij voorspelde al in 1695 dat zijn unieke methode zijn werk onvergankelijk zou maken. Ook nu nog worden toeschouwers getroffen door de levensechtheid van zijn preparaten. Niemand heeft die ooit weten te evenaren, hoe vaak het ook is geprobeerd. Ruysch heeft zijn werkwijze nooit willen openbaren. Wat was zijn geheim?

Alan Light - Nina Simone

B18-07, Xander 2017, 292 p.

De zangeres Nina Simone werd ondanks haar grote talent gedwarsboomd door innerlijke tegenstellingen. Getraind als klassiek pianiste, werd ze vaak jazzzangeres genoemd, een etiket waar ze een hekel aan had. Ze kon een zaal in vervoering brengen, maar ze kon ook furieus en zeer onaangenaam zijn. Echt gelukkig zal ze nooit worden, ondanks haar vele liefdes, haar huwelijken en de geboorte van haar dochter. Alan Light schreef op basis van jarenlange research deze definitieve biografie. Hij gebruikte onder meer niet eerder gepubliceerde opnames van interviews. Aldus ontstaat het beeld van een formidabele artieste met een getroebleerd leven, een beeld dat Simone in haar eigen autobiografie nooit heeft willen tonen.

Frénk van der Linden - En altijd maar verlangen. De liefdesoorlog van mijn ouders

B21-07, Luitingh Sijthof 2021, 240 p., € 20,99 (e-book € 10,99)

In *En altijd maar verlangen* blikt Frénk van der Linden door middel van brieven aan zijn ouders terug op zijn eigen kinderjaren en de onderlinge relaties binnen het gezin. Het resultaat is een open, eerlijk en herkenbaar portret van een ouder-kindrelatie. Het boek is een verzameling scènes uit een onmogelijk huwelijk, even innig als indringend beschreven in brieven van een zoon aan zijn overleden vader en moeder. Na een bittere scheiding wisselden zij veertig jaar lang geen woord meer met elkaar. Onderhuids leefde het verlangen voort, tot de dood aan toe. Frénk van der Linden schetst hoe een bewogen verleden blijft bewegen, en hoe we tot onze laatste zucht in gesprek blijven met onze ouders – of we het willen of niet.

Elisabeth Lockhorn - Andreas Burnier, metselaar van de wereld

B17-06, Atlas Contact 2015, 480 p.

Schrijver en criminoloog Andreas Burnier / Ronnie Dessaur (1931-2002) was een leven lang ontheemd, hetgeen zijn weerslag vond in indringende romans als *Een tevreden lach*, *De literaire salon*, *Het jongensuur* en in talrijke essays en lezingen. Als Joods kind werd zij in de oorlog in zestien verschillende onderduikgezinnen geplaatst. Als 'transgender avant la lettre' worstelde zij met haar identiteit. Als feministe weigerde zij mannenhaat en gebrek aan ambitie als deugden te aanvaarden. Als wetenschapper waagde ze het te vloeken in de Kerk der Rede. Wat Reve betekende voor de mannelijke homoseksueel, betekende Andreas Burnier voor de vrouwelijke.

Robert Matzen - Audrey Hepburn. Het Nederlandse meisje

B20-04, House of Books 2019, 400 p., € 21,99

Audrey Hepburn *Het Nederlandse meisje*, haar tijd in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog, is een indrukwekkend levensverhaal over Audrey Hepburn, nog altijd een van de meest geliefde Hollywoodsterren. Ondanks dat er al veel over haar is geschreven, heeft de auteur nieuwe feiten die niet of nauwelijks bekend zijn, verwerkt in deze biografie. We komen meer te weten over haar ervaringen met de verschrikkingen van de bezetting, toen ze in Arnhem en Velp woonde. Ze maakte mee hoe het verzet opereerde, ze hielp in het ziekenhuis tijdens de slag om Arnhem. Maar ook ontwikkelde ze in die jaren haar passie voor dansen en maken we mee hoe haar

danscarrière begon. We lezen over haar jeugd, de scheiding van haar ouders, over de rol die haar moeder haar leven lang in haar leven speelde, wat voor gevolgen de oorlog op haar had op de rest van haar leven.

Annet Mooij - De eeuw van Gisèle. Mythe en werkelijkheid van een kunstenares

B19-07, De Bezige Bij 2018, 480 p.

Gisèle van Waterschoot van der Gracht (1912-2013), dochter van een Oostenrijkse barones en een Amsterdamse patriciër, woonde als kind op katholieke kostscholen en in een kasteel.

Deze jeugd vormde de springplank voor een veelzijdige kunstenaarsloopbaan en een leven vol bijzondere vriendschappen en liefdes. Ze trouwde met oud-burgemeester Arnold d'Ailly en verbond haar lot aan de mysterieuze Duitse dichter Wolfgang Frommel en zijn schare jonge vrienden, die zij tijdens de bezetting onderdak verleende in haar kleine Amsterdamse bovenwoning. Zelf presenteerde Gisèle haar leven met succes als een sprookje. Maar hoe zag de werkelijkheid achter de fraaie façade eruit? Hoe hield deze vrijgevochten schilderes zich staande?

Michelle Obama - Mijn verhaal. Becoming

B19-08, Hollands Diep 2018, 480 p.

Michelle Obama, de eerste Afro-Amerikaanse first lady, ontplooidde zich vanuit deze rol als een krachtig voorvechter voor gelijke rechten en kansen van (jonge) vrouwen. In haar memoires neemt zij de lezers mee naar de rauwe southside van het Chicago van haar jeugd, vertelt zij kleurrijk over haar relatie met Barack Obama, is zij openhartig over de eisen van het moederschap en het vinden van een balans met haar carrière. Daarbij verhaalt zij levendig over de acht jaar dat zij samen met haar gezin op 's werelds beroemdste adres woonde. Eerlijk, ontwapenend en met humor beschrijft ze haar triomfen en tegenslagen en vertelt ze haar verhaal zoals zij het beleefd heeft. Een bestseller.

Mar Oomen - Missievaders. Een familiegeschiedenis van katholieke wereldverbeteraars

B20-05, Atlas Contact 2019, 302 p., € 22,99 (e-book € 14,99)

Zowel de grootouders als de ouders van journaliste Mar Oomen waren missiearts. De grootouders vertrokken in 1933 in de hoogtijdagen van de katholieke zending op een boot vol missionarissen naar het koloniale Nederlands-Indië. Haar vader ging in 1958 als katholieke tropenarts werken in Tanzania. Het Afrika van de jaren zestig is uiteraard heel anders dan het Nederlands-Indië in de jaren dertig. Na terugkeer in 1968 blijkt ook dat 'missie' inmiddels een beladen begrip is. De verhouding tussen de (dwingende) grootvader is een van de hoofdthema's evenals de rol van grootmoeder en moeder binnen missie en gezin. Vader ontwikkelt zelfs een psychiatrische stoornis. Mar Oomen schrijft haar familiegeschiedenis zowel tegen de maatschappelijke achtergrond en de katholieke emancipatie voor de oorlog als de ontwikkelingssamenwerking daarna. Voor velen herkenbaar.

Bodil de la Parra - Het verbrande huis. Een Surinaamse familiegeschiedenis

B21-08, Lebowski 2020, 240 p., € 22,99 (e-book € 4,99)

Sinds haar jeugd bezoekt Bodil de la Parra elke zomer Paramaribo, de stad waar haar vader Pim, filmmaker, opgroeide. Ze verblijft dan in het familiehuis aan de Zwartenhovenbrugstraat, waar ze onder de hoede wordt genomen van de ongetrouwde tantes Gus, Pop en Jet, haar speelse neefjes en haar norse grootvader, de apotheker R.L. Ze is er onderdeel van een leven dat zo anders is dan dat in Amsterdam; een leven dat ze elk jaar beter leert kennen - ook de geheimen en de schaduwkanten ervan. Ruim veertig jaar na haar eerste bezoek brandt het huis af, en blijft er niets anders over dan de verhalen die zich er hebben afgespeeld.

Selma van de Perre - Mijn naam is Selma. Het uitzonderlijke verhaal van een joodse verzetsvrouw

B21-09, Thomas Rap 2020, 256 p., € 19,99 (e-book € 11,99)

Ze was zeventien toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Tot dan toe had het feit dat Selma joods was geen grote rol in haar leven gespeeld, maar nu werd het ineens een kwestie van leven en dood. Hoewel ze in 1942 werd opgeroepen om zich te melden voor een werkkamp, wist ze daar onderuit te komen. Ze sloot zich aan bij het verzet: onder de naam

Margareta van der Kuit, ofwel Marga, vervalste ze documenten en koerierde ze door het hele land. Verscheidene keren ontsnapte ze aan de nazi's, maar in juli 1944 werd ze verraden en via kamp Vught naar Ravensbrück getransporteerd. Anders dan haar zusje Clara en haar ouders overleefde ze de gruwelen van het kamp. Al die tijd wist niemand dat ze joods was, en niemand kende haar echte naam. Pas na de oorlog durfde ze die weer uit te spreken: Selma.

Sonia Purnell - *Clementine. Een leven met Winston Churchill*

B18-09, Karmijn 2017, 445 p.

'*Jij bent mijn rots in de branding.*' Winston aan Clementine, 15 maart 1925. Zonder het daadkrachtige leiderschap van Winston Churchill was de Tweede Wereldoorlog wellicht anders verlopen. Zonder de niet-aflatende steun van zijn vrouw Clementine was Winston misschien nooit premier geworden. Wie was deze 'Clemmie', die meer invloed had op de Britse politiek dan welke premiersvrouw voor of na haar dan ook? Deze biografie is het opmerkelijke levensverhaal van een getalenteerde vrouw, die niet alleen de kunst verstond zich staande te houden naast een complexe echtgenoot, maar die ook nauw betrokken was bij beslissende momenten in de wereldgeschiedenis. Clementine was dienstbaar aan de carrière van haar echtgenoot, maar tegelijkertijd sterk en invloedrijk. Je kunt je afvragen hoe haar positie was geweest als ze vijftig jaar later had geleefd.

Josephine Rombouts - *Cliffrock Castle. Werken op een kasteel in Schotland*

B20-06, Singel Uitgeverijen - Querido 2018, 249 p., € 20,99

Als Josephine Rombouts met haar gezin aan de Schotse westkust gaat wonen, grijpt ze de kans om housekeeper te worden op het plaatselijke kasteel met beide handen aan. Zonder enige kennis van huishouding of de Britse elite probeert ze zich staande te houden in haar nieuwe omgeving. Met humor en scherpe observaties beschrijft Rombouts een microcultuur waarvan het bijna onvoorstelbaar is dat die in onze eeuw nog bestaat.

Esther Schreuder - *Cupido en Sideron. Twee Moren aan het hof van Oranje.* *B18-10, Balans 2017, 256 p.*

Al sinds de veertiende eeuw werden er vaak zwarte kinderen cadeau gegeven aan Noord-Europese vorsten. Op veel schilderijen staan ze dan ook afgebeeld. In ons land betrof dat in de achttiende eeuw twee zwarte jongens van zes en zeven jaar die geschonken werden aan stadhouder Willem V. Dat waren Cupido uit Guinee en Sideron uit Curaçao, die zo terecht kwamen in een wereld van luxe. Ze wisten zich op te werken tot kamerdiensers met een goed inkomen. Kunsthistorica Esther Schreuder kon dankzij uitgebreid archiefonderzoek achterhalen waar de jongens vandaan kwamen en hoe het leven aan het hof van Oranje verliep. Een fascinerende wereld vol ingewikkelde machtsverhoudingen, intriges in tijden van slavernij, oorlogen en revoluties.

Angelika Schrobsdorff - *Jij bent niet zoals andere moeders*

B19-09, Nieuw Amsterdam 2018 (oorspr. 2011), 464 p.

De moeder van de schrijfster, Else, is een vrouw met veel vrienden en minnaars. Ze krijgt drie kinderen bij drie verschillende mannen. Aanvankelijk leeft ze in luxe, zo is ze ook opgevoed. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gaat ze - om als Joodse vrouw veilig te kunnen leven - naar Bulgarije. Ver weg van alle luxe en zorgeloosheid. Angelika Schrobsdorff (1927), haar jongste dochter, baseerde dit boek op dagboeken en brieven van haar moeder.

Jij bent niet zoals andere moeders is een boek over de relatie van een moeder met haar kinderen, over een vrouw die vaak impulsief haar hart volgt en over oorlog. Over Duitsland tijdens de eerste helft van de 20^e eeuw. Boeiende gebeurtenissen die iedere moeder en dochter aan het denken zullen zetten over hun eigen keuzes in het leven en de relatie met elkaar.

Karin Sitalsing - *Boeroes*

B17-07, Atlas Contact 2016, 272 p.

Op 20 juni 1845 kwamen zo'n vijftig arme Nederlandse boerengezinnen aan in Suriname. Vruchtbare grond, ruimte, woningen, vee: alles zouden deze kolonisten krijgen. Maar toen ze aankwamen op de verlaten plantage Voorzorg aan de rivier de Saramacca was er niets, behalve moeras, muggen en allesverzengende hitte. Binnen een halfjaar was de helft van de immigranten overleden. De 167 overlevenden trokken naar Paramaribo en omgeving. In de loop der

generaties zijn de Nederlanders van toen Surinamers geworden en een deel van hen is teruggekeerd naar Nederland, onder wie de moeder van Karin Sitalsing. De schrijfster gaat op zoek naar het verhaal van haar voorouders, 'witte Surinamers' die bekendstaan als 'Boeroes'.

Rebecca Skloot - *Het onsterfelijke leven van Henrietta Lacks*

B19-10, Nieuw Amsterdam 2017, 340 p.

Haar naam was Henrietta Lacks, een onbekende vrouw uit een arme, zwarte familie. In de medische wereld is zij wel bekend, als HeLa. Zonder haar medeweten werden in de jaren '50 kankercellen van haar afgenomen; zij had baarmoederhalskanker. Met behulp van deze cellen, die letterlijk onsterfelijk bleken, werden vele geneeskundige ontdekkingen gedaan.

Het leven van Henrietta bleef echter vrijwel onbekend en ook haar familie wist tot ruim dertig jaar geleden niet van het bestaan van de cellen af. Tot op heden hebben zij geen materiële noch immateriële vergoeding ontvangen voor het gebruik van deze cellen waaromheen - rondom de verkoop ervan - een miljoenenindustrie is ontstaan.

Rebecca Skloot, bekroond wetenschapsjournaliste, vertelt dit meeslepende verhaal doorspekt met de problematiek van ras, armoede en ethische vragen die tot op heden nog een rol spelen.

Rosita Steenbeek - *Rose*

B19-11, Ambo Anthos 2015, 341 p.

Deze historische roman of is het romantische historie? Is het fictie of literaire non-fictie? Bevat het levensverhaal van Rosita's grootmoeder (1904-1992).

Rose, dochter van een Joodse moeder en Duitse vader, verliest haar hart aan de Nederlandse dominee Gerhard Hugenholz. Na haar paradijselijke tijd op het waddeneiland Wangeroog komt ze terecht in Klaaswaal onder de rook van Rotterdam waar haar leven als Duitse tijdens WO2 knap ingewikkeld wordt. Duits zijn en je Duits voelen, Joods én christelijk denken, het verzet steunen maar ook weten dat je familieleden aan beide kanten van het front terecht komen. Waar sta je zelf?

Cristina de Stefano - *Maria Montessori. Het kind is de meester*

B21-10, Xander Uitgevers 2020, 384 p., € 24,99 (e-book € 14,99)

Maria Montessori (1870-1952) werd wereldberoemd met haar revolutionaire ideeën over het onderwijs voor kinderen. Ze was de eerste vrouwelijke arts in Italië en gaat met gehandicapte kinderen werken. Later ontwikkelt ze een pedagogische methode op een armenschooltje in Rome. Haar uitgangspunten: respect voor het kind, een actieve houding van de kinderen, waar de door haar ontwikkelde leermaterialen aan bijdragen. Ze ontwikkelt en geeft cursussen die men gevolgd moet hebben om met haar methode en materialen te mogen werken. Concessies aan haar methode accepteert ze niet. Montessori reist de wereld over om haar aanpak te verspreiden - later met haar zoon Mario. In 1947 komt ze in Nederland wonen. Inmiddels zijn er zo'n 22.000 scholen die haar methode volgen. De Italiaanse biografie beschrijft vooral het leven van Montessori en niet zozeer de methode. Dit boek verscheen vanwege haar 150ste geboortedag. Het werd een boeiend levensverhaal van een gedreven vrouw die de kijk op kinderen fundamenteel heeft veranderd.

Anna van Suchtelen - *Versailles aan de Schelde*

B18-11, Cossee 2017, 256 p.

In 1862 trouwt J.C. van Hattum met de Zeeuwse Frederika Prümers. Dit is het begin van een rijke geschiedenis over een ondernemende en vermogende baggeraarsfamilie die op het Zeeuwse dorpje Ellewoutdijk en ver daarbuiten een onuitwisbare stempel nalaat. De ondernemende Van Hattum staat aan de basis van het succes: hij brengt het baggerbedrijfje van zijn vader binnen één generatie tot grote bloei. Het bedrijf is onder meer betrokken bij de aanleg van het Panamakanaal, de Afsluitdijk en de Zeelandbrug. Centraal staat het Zeeuwse familie zomerhuis Zorgvliet dat in anderhalve eeuw uitgroeit tot een groots paleis van on-Zeeuwse allure: "een Versailles in miniatuur in een vergeten uithoek aan de Schelde".

Rosemary Sullivan - *Svetlana, de dochter van Stalin (1926-2011)*

B17-08, De Geus 2016, 567 p.

Svetlana Alliloejeva groeit op binnen de muren van het Kremlin. Ze is eigenwijs, intelligent, maar ook eenzaam, vooral na de zelfmoord van haar moeder. Ze heeft geen weet van de verschrikkingen die buiten het Kremlin plaatsvinden. Ook begrijpt ze niet waarom het ene na het andere familielid plotseling verdwijnt. Pas als ze ouder wordt, beseft ze

wat voor man haar vader is en wat voor gruweldaden hij op zijn geweten heeft. Na zijn dood vlucht ze naar de Verenigde Staten. Maar ook al was ze geen onderdeel van haar vaders regime, Svetlana kan zijn reputatie niet ontlopen.

P.F. Thomése - *Vaderliefde*

B20-07, Prometheus 2019, 240 p., € 19,99

'Vaderliefde' is zowel een (auto)biografisch boek als een literaire uitgave, eigenlijk een familieroman. Geen chronologische familiegeschiedenis, wel veel bijzondere grote en kleine verhalen over zijn vader, moeder, ooms en tantes gelardeerd met eigen belevenissen uit zijn jeugd. Thomése haalt zijn informatie uit dozen met de nalatenschap van zijn ouders en beseft dan dat zij eigenlijk vreemden waren. Vooral vader blijkt hem onbekend en dan blijkt dat deze in de oorlog een kamp meemaakt. Moeder was ook niet mededeelzaam helaas. Het boek wordt in het tweede deel wat fragmentarisch vanwege de korte familie verhalen. De auteur zelf is vanwege zijn jeugdgebeurtenissen - volgens een recensie - 'de verbindende factor'. In het boek staan geen foto's, zoals gebruikelijk in een biografie. Dat geeft het dubbele karakter weer.

Jeroen Thijssen - *Johannes van Dam. De Biografie*

B19-12, Nieuw Amsterdam 2018, 320 p.

Wie graag over koken leest en zelf kokkerelt, kent zeker de boeken van culinair journalist Johannes van Dam (1946-2013). Een bijzonder en kritisch mens die volop in het Amsterdamse leven stond. Van Dam had Joodse ouders die de onderduik overleefden. Op jonge leeftijd was hij getuige van een auto-ongeluk waarbij zijn vader verdronk en hij zelf zijn zusje wist te redden, een traumatische ervaring. In de burgerlijke jaren vijftig ontdekte hij zijn homoseksualiteit en woonde hij in communes. Van Dam kreeg steeds meer interesse in voedsel, begon een winkel met nieuwe en tweedehands kookboeken en schreef in *Het Parool* zeer kritisch over restaurants. Zijn kookboek 'De Dikke van Dam' was een succes. Journalist Jeroen Thijssen beschreef zijn leven.

Tina Turner - *Tina Turner. My Love Story*

B20-08, Atria Books 2018, 272 p., € 21,99

De eeuwig jonge Soul/R&B-zangeres onthult in deze autobiografie haar opmerkelijke leven in de spotlights.

Alles komt aan bod in deze meeslepende memoires: haar jeugd die ze katoen plukkend doorbracht in Nutbush, Tennessee, haar reis naar de top met Ike Turner, de man met wie ze een onmogelijke verhouding had: ze werd door hem mishandeld, vernederd en uitgebuit. Tina vertelt onverbloemd over haar verleden, langs de fraaie pieken, maar ook langs de diepere dalen in haar leven, zoals ziektes en het verlies van een van haar kinderen. Ook over de grote liefde van Erwin Bach, haar huidige echtgenoot, die haar zelfs een nier afstond om haar te verlossen van de dialyse-apparatuur en haar weer de vrijheid gaf om te leven.

Willem Jan Verlinden - *De zussen Van Gogh*

B18-12, Ambo Anthos 2016, 279 p.

Vincent van Gogh had naast zijn broers Theo en Cor ook drie zussen. In *De zussen Van Gogh* haalt kunsthistoricus Willem Jan Verlinden de drie dochters Anna, Lies en Wil uit de schaduw van hun broers Vincent en Theo. Ze groeiden op in een intellectueel domineesgezin in Brabant en twee van hen volgden een onderwijzeressenopleiding in Engeland. De auteur schetst een fascinerend tijdsbeeld van de turbulente ontwikkelingen tijdens de tweede helft van de negentiende eeuw en het Fin de siècle. Hij heeft honderden brieven van de familie Van Gogh opgediept en combineert kunstgeschiedenis en kunstenaars met de opkomst van het socialisme en de vrouwenbeweging eind negentiende eeuw. Vincent zelf heeft na zijn vertrek naar Frankrijk zijn zussen niet meer gezien.

Carolijn Visser - *Selma*

B17-09, Atlas Contact 2016, 224 p.

De Joodse Selma Vos groeide op in IJmuiden en wist tijdens de Tweede Wereldoorlog aan de nazi's te ontkomen. Tijdens haar studie in Cambridge ontmoette ze Chang Tsao, de man van haar leven. Na de geboorte van hun kinderen Greta en Dop bouwden ze een bestaan op in het China van Mao. Chang was vooraanstaand lid van de Partij en leidde het Psychologisch Instituut, toch bleven Selma en haar kinderen. Selma Vos was de enige Nederlander die in China woonden ten tijde van Laet Honderd Bloemen Bloeien, de Grote Sprong Voorwaarts en

de Culturele Revolutie. Zij en haar gezin werden slachtoffers van de grootse idealen van de maoïstische heilstaat.

Raynor Winn - *Het zoutpad. Over oude wegen naar een nieuw begin*

B21-11, Balans 2019, 1e druk, 320 p., € 22,99 (e-book € 11,99)

'Het zoutpad' is een reisverslag van een wandeltocht en blijkt onverwacht een enorme bestseller, waarover ook de Britse schrijfster Raynor Winn zelf heel verbaasd is. Zij en echtgenoot Moth hebben al dertig jaar een mooie boerderij en een B&B. Helaas moeten zij vanwege financiële malversaties van de mede-eigenaar berooid hun huis en haard verlaten. Vlak daarna krijgt Moth te horen dat hij een ernstige hersenziekte heeft. Uit de inboedel redt de schrijfster een wandelboekje van een eeuwenoud pad, het South West Coast Path, langs de kust bij Cornwall. Dit pad besluiten ze af te lopen, een tocht van duizend kilometer langs de zuidkust van Engeland, al hebben ze vrijwel geen geld voor eten en onderdak. Hun wandeling blijkt een ontdekkingsreis, ook op emotioneel gebied. De tocht verandert hun leven.

Jolande Withuis - *Raadselvader*

B18-13, De Bezige Bij 2018, 224 p.

De bekende schalkjournalist Berry Withuis (1920-2009) werd grootgebracht in een gereformeerd gezin. Als twaalfjarige raakte hij zijn geloof in God kwijt. Later werd hij communist en redacteur van het dagblad *De Waarheid*. Zijn dochter Jolande (1949) groeide op met haar vaders politieke overtuiging, maar ontwikkelde zich als volwassene tot een vermaard critica van het communisme. Die breuk met haar afkomst opende voor Withuis de weg naar het schrijverschap en de wetenschap, maar leidde tegelijkertijd tot een verwijdering tussen haar en haar vader. Na zijn dood reconstrueert ze met behulp van onder meer zijn bvd-dossier in *Raadselvader* zijn levensgeschiedenis.

Irvin D. Yalom - *Dicht bij het einde, terug naar het begin. Memoires van een psychiater*

B18-14, Balans 2017, 420 p.

In zijn memoires kijkt de bekende Amerikaanse psychiater Irvin Yalom (1931) terug op zijn veelbewogen leven en werk. Yalom stamt uit een

joods-Russisch gezin dat na WO1 naar de VS is geëmigreerd. Na zijn studie geneeskunde besluit hij arts te worden, maar hij is ook schrijver. In 2017 tekende hij zijn memoires op en daarin staan drie levenslessen centraal: 'Heb geen spijt van de dingen die je niet hebt gedaan. Zorg dat je tevreden bent met het leven dat je leidt. Wees goed voor jezelf en voor anderen.' Yalom was de uitvinder van de groepstherapie en bleef zijn leven lang gefascineerd door de verhalen die zijn patiënten hem toevertrouwden. Het zijn deze verhalen die hem als wetenschapper inspireerden, en die de basis zouden vormen voor zijn romans als *Nietzsches tranen*, *De Schopenhauer-kuur* en *Het raadsel Spinoza*.

Annejet van der Zijl - *Anna. Het leven van Annie M.G. Schmidt*

B15-17, Querido 2002, 478 p.

In *Anna* vertelt Annejet van der Zijl het levensverhaal van Annie M.G. Schmidt (1911-1995), de vrouw die van een Zeeuwse domineesdochter uitgroeide tot misschien wel Nederlands bekendste schrijfster. Als kind al begon ze met schrijven, maar veel succes hadden haar eerste gedichten nog niet. Pas toen ze na de oorlog bij het Amsterdamse *Parool* kwam te werken, kroop de 'mossige' Annie uit haar schulp. Op basis van de brieven die Flip van Duijn, Annies zoon, haar ter beschikking stelde, reconstrueerde Van der Zijl de lotgevallen van de schrijfster, van haar zoektocht naar liefde en erkenning tot het soms inktzwarte persoonlijke leven achter de roem.

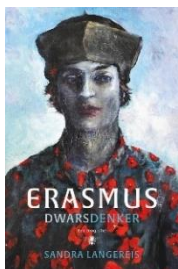

Boeken van de keuzelijst geschiedenis die interessant kunnen zijn

Sandra Langereis - Erasmus. Dwarsdenker. Een biografie.

G22-10, Uitg. De Bezige Bij, 2021, 701 p., € 39,99,

(e-book € 13,99)

Elke Nederlander kent de naam Erasmus, al was het alleen maar van de Erasmusbrug of het Erasmusziekenhuis. Maar wie was Erasmus? In dit erudiete, onderhoudend geschreven boek geeft Sandra Langereis een antwoord op deze vraag. We volgen Erasmus op zijn levensweg die bepaald niet over rozen ging. Erasmus was een kind van zijn tijd. Met hem beleven we de grote ontwikkelingen als humanisme, reformatie en de boekdrukkunst die de overgang tussen middeleeuwen en vroegmoderne tijd markeren. Wie na 700 bladzijden het boek dichtslaat slaakt

geen zucht van verlichting maar van spijt, zoveel moeite kost het om afscheid te nemen van iemand die bijna een vriend is geworden.

Geen wonder dat het boek de Libris Geschiedenis Prijs 2021 heeft gewonnen.

Jan Brokken - De Rechtvaardigen. Hoe een Nederlandse consul duizenden Joden redde

G20-02, Atlas Contact 2018, 479 p., € 22,99

Een pakkend verhaal over hoe door een individuele actie het leven van vele duizenden, volgens de auteur mogelijk wel 9 à 10 duizend Joodse vluchtelingen, kan veranderen en redden van een bijna zekere ondergang. Het is een nauwkeurig verslag van de reddingsoperatie die Jan Zwartendijk als Nederlands consul in Litouwen uitvoerde door als een bezetene reisvisa/documenten uit te schrijven voor Joden die daardoor nog net via de Sovjet-Unie aan de klauwen van de nazi's wisten te ontkomen. Als in een thriller pluist Jan Brokken alle sporen van de vluchtelingen uit om achter de waarheid van het (te) lang verborgen gehouden verhaal te komen.

Femke Deen - Anna van Saksen. Verstoten bruid van Willem van Oranje

G19-04, Atlas Contact 2018, 340 p.

Dit uiterst onderhoudende boek geeft niet alleen een beeld van het leven van Anna van Saksen, maar zal voor velen ook een nieuw licht werpen op Willem van Oranje. Anna had een slechte gezondheid en een moeilijk karakter. In 1561 werd ze op 16-jarige leeftijd uitgehuwelijkt aan Willem van Oranje en verhuisde ze naar de Nederlanden. Het huwelijk was slecht en toen Willem met de komst van Alva in 1567 naar Dillenburg moest vluchten, verloor Anna haar welstand en haar status.

Philip Dröge - Pelgrim. Leven en reizen van Christiaan Snouck Hurgronje. Wetenschapper, spion, avonturier

G18-09, Het Spectrum 2017, 306 p.

Nederlands beroemdste en meestomstreden arabist en islamoloog staat centraal in dit prettig leesbare boek over de man die een dubbelleven leidde in dienst van zijn nieuwsgierigheid, academische eerezucht en als Nederlands spion. De schrijver, die op zoek is naar een overtuigende verklaring voor de alles verterende ambitie, de eerezucht en de gedrevenheid van de hoofdpersoon gebruikt veel kwalificaties om het karakter en de daden van de hoofdpersoon te verklaren.

Roelof van Gelder - Dichter in de Jungle

G20-09, Atlas Contact 2018, 348 p., € 25,09

Roelof van Gelder heeft naar het oordeel van de jury van de Libris Geschiedenis Prijs 2019 een spannend werk geschreven waarin dood, verderf, romantiek en tragiek elkaar afwisselen; hij schildert een tijdsbeeld en een mentaliteit.

De Schots-Nederlandse officier John Gabriel Stedman nam deel aan een strafexpeditie tegen van hun plantages weggelopen slaven en raakte geschokt door de inhumane behandeling van de slaven op de plantages. Hij schreef er een boek over dat erg populair werd vooral door de erin opgenomen illustraties. Het boek kreeg daardoor grote invloed op het denken over de slavernij.

Een deel van de illustraties is ook opgenomen in het boek van Van Gelder. Toch is dit boek geen studie over de slavernij.

Thomas Harding - *Het huis aan het meer. Eén huis. Vijf families. Honderd jaar Duitse geschiedenis*

G19-08, *De Arbeiderspers*, 4e druk, 2017, 385 p.

Dit boek heeft terecht als ondertitel *Eén huis. Vijf families. Honderd jaar Duitse geschiedenis*. De schrijver beschrijft de lotgevallen van de steeds wisselende bewoners van een (zomer)huis aan de Gross Glienicker See vlakbij Berlijn. Zijn verhaal weerspiegelt de 'grote' Duitse geschiedenis van de twintigste eeuw: de 'goede oude tijd', de opkomst van de nazi's, de Jodenvervolging, de oorlog, de DDR periode en de Duitse eenheid. We maken het mee door de ogen van gewone mensen die meegesleept werden door gebeurtenissen waar de meesten weinig greep op hadden. Het boek is voorzien van duidelijke stambomen, goede kaarten, plattegronden en foto's.

Ingrid Hoogendijk - *Ons gaat het in ieder geval nog goed. Een Nederlandse familie in Oost-Pruisen 1920 - 1946*

G19-09, *Thomas Rap*, 2018, 412 p.

De familie Hoogendijk vestigt zich in een zeer roerige periode in Duitsland. Uiteindelijk in een gebied ver weg van Nederland, Oost-Pruisen. Ze worden grootgrondbezitter en landgoedeigenaar. Het boek ontleent zijn kracht vooral aan de lange briefcitaten die de schrijfster - op knappe wijze - gebruikt. Het leven, denken en doen van de familie Hoogendijk in de jaren 1920 - 1946 krijgt daardoor een duidelijk beeld. Als lezer onderga je vooral vanaf eind 1944 de ondergang, de ellende, de rolwisseling dader/slachtoffer en de naakte strijd om het bestaan van het individu en zijn/haar gezin. Een zeer indrukwekkend verhaal.

Jan Konst - *De Wintertuin. Een Duitse familie in de lange twintigste eeuw*

G19-12, *Balans* 2018, 329 p.

In dit boek beschrijft de auteur de geschiedenis van zijn Duitse schoonfamilie vanaf 1871 tot en met de Wende. De auteur kon beschikken over het uitgebreide familiearchief dat lag opgeslagen in het huis van zijn schoonmoeder in Weinböhla (gelegen in de voormalige DDR). Dit maakte het mogelijk een uniek, persoonlijk en indringend beeld te schetsen van de lotgevallen van vier generaties van één familie tegen de achtergrond van 130 jaar Duitse geschiedenis. Hoe zag hun leven eruit tijdens het keizerrijk, de Eerste Wereldoorlog, de

Hitlerjaren, de Tweede Wereldoorlog, de Russische bezetting, de DDR tijd en de Wende?

Anne J. Kox - *Hendrik Antoon Lorentz. Natuurkundige 1853-1928. 'Een levend kunstwerk'*

G21-09, *Balans* 2019, 256 p., € 25,00

Nobelprijswinnaar Hendrik Lorentz (1853-1928) behoorde tot de grootste natuurkundigen van zijn tijd. Door zijn brede overzicht van het vakgebied, zijn talenkennis, tact en inzet was hij een ideale voorzitter van belangrijke nationale en internationale wetenschappelijke organisaties.

Tijdens en na de Eerste Wereldoorlog spande hij zich in om geleerden van landen die onverzoenlijk tegenover elkaar stonden weer tot elkaar te brengen. Als voorzitter van een Staatscommissie deed hij complex waterloopkundig onderzoek voor de afsluiting van de Zuiderzee. Hij gaf college aan de andere kant van de oceaan in een tijd dat reizen nog niet gewoon was. Zijn vriendschap met Albert Einstein sprak tot de verbeelding van velen, ook van hen voor wie de moderne natuurkunde een gesloten boek was.

Elisabeth Leijnse - *Cecile en Elsa, strijdbare freules*

G17-01, *De Geus* 2015, 498 p.

Deze dubbelbiografie gaat over twee aristocratische zussen in de decennia voor en na 1900. Cécile schreef een spraakmakende roman over vrouwenrechten en was organisatrice van de eerste tentoonstelling over vrouwenarbeid in Nederland. Haar huwelijk strandde, waarna ze zich in Frankrijk vestigde. Elsa trouwde met Alphons Diepenbrock, de grootste Nederlandse componist sinds Sweelinck. Het boek is ook een vorm van maatschappijgeschiedenis met onderwerpen als klassenbewustzijn, sociaalliberalisme en vrouwenemancipatie. Naast literatuur en beeldende kunst is er veel aandacht voor het muziekleven met grote namen als Wagner en Mahler. In 2016 won het boek de Libris Geschiedenis Prijs.

Vilan van de Loo - *Uit naam van de Majesteit. Het leven van J.B. van Heutsz (1851-1924)*

G21-10, *Prometheus* 2020, 334 p.

Ooit was J.B. van Heutsz de gelauwerde en hoog gedecoreerde pacificator van Atjeh en een levende legende, maar momenteel is hij de

meest omstreden militair uit de Nederlandse krijgsgeschiedenis. Tot op heden ontbrak een echte biografie van de man. In dit boek reconstrueert de auteur zorgvuldig zijn leven en zijn ideeën en opvattingen.

Geert Mak - *De levens van Jan Six, een familiegeschiedenis*

G17-02, Atlas Contact 2016, 446 p.

In dit boek laat Geert Mak ons kennis maken met de Amsterdamse familie Six. Drie jaar lang was hij te gast in het huis van de familie Six aan de Amstel waar hij zich verdiepte in het familiearchief.

Aan de hand van schilderijen en andere kunstvoorwerpen in dit huis voert de schrijver ons door een familiegeschiedenis die tegelijkertijd de geschiedenis is van Amsterdam en van de Amsterdamse elite. Zo leeft de lezer mee met de lotgevallen van acht generaties Six en maakt hij een reis door de tijd van de 17^e tot in de 20^e eeuw.

Dik van der Meulen - *Dr. Hendrik Muller. Wereldreiziger voor het vaderland (1859-1941)*

G21-11, Querido 2020, 423 p., € 32,99 (e-book € 16,99)

Hendrik Muller (1859-1941) was door zijn afkomst voorbestemd voor de handel, maar zijn interesse lag bij het reizen door zowat de hele wereld. Hiervan deed hij verslag in zijn geïllustreerde reisverhalen en liet zich tevens kennen als een boeiend spreker. Tussendoor promoveerde hij op een volkenkundige studie over Zuidoost-Afrika. Als consul-generaal voor Oranje-Vrijstaat zette hij zich onvermoeibaar in voor de strijd van de Zuid-Afrikaanse Boeren tegen de Engelsen. In de Eerste Wereldoorlog richtte hij in Nederland als regeringscommissaris kampen op voor gevluchte Belgen. Na de oorlog werd hij ambassadeur in Roemenië en Tsjecho-Slowakije.

Alexander Münninghof - *De stamhouder, een familiechroniek*

G15-12, Prometheus-Bert Bakker 2015, 330 p.

In meeslepende stijl beschrijft de auteur de - soms scandaleuze - geschiedenis van zijn familie. Voor de Tweede Wereldoorlog bouwde zijn grootvader in Letland een zakenimperium op. In 1939 vluchtte hij naar Nederland, waar hij opnieuw succes in zaken had. Tijdens de oorlog onderhield hij contacten met zowel de Engelsen als de Duitsers. De vader van de auteur bracht zijn jeugd grotendeels door op internaten in Nederland. De auteur werd als jongen door zijn inmiddels

gescheiden moeder naar Duitsland ontvoerd, maar zijn grootvader liet hem terug kidnappen naar Nederland, waar hij verder opgroeide.

Pieter van Os - *Liever dier dan mens. Een onwaarschijnlijk overlevingsverhaal*

G21-12, Prometheus, 2^e druk, 2019, 358 p., € 19,99

Liever dier dan mens is het waargebeurde, boeiende en ontroerende verhaal over de jonge joodse Mala op de vlucht voor Poolse en Duitse jodenjagers. Van Os sprak niet alleen met de 94-jarige Mala die vanaf 1979 in Nederland woonde, maar deed in Polen en daarbuiten zeer gedetailleerd onderzoek naar de wereld waarin zij opgroeide en overleefde. Dat zij overleefde was te danken aan het feit dat ze met haar 'Arische' uiterlijk haar joodse identiteit kon verbergen en zelfs als Volksduitse werd erkend. Mala overleed op 18 november 2020 op 94-jarige leeftijd en werd in Muiderberg begraven.

Pauline Terreehorst - *Het geheim van de Gucci koffer. Hoe de adel uit Midden-Europa verdween*

G21-17, Prometheus 2020, 238 p.

Het geheim van de inhoud van de Guccikoffer wordt door de schrijfster op gloedvolle wijze geopenbaard in een gemakkelijk leesbare stijl. De ansichtkaarten en prachtige jurken die zij in de koffer aantreft zijn aanleiding voor een reis door Midden-Europa en het graven naar vervlogen (Sisi) tijden en openen een poort naar een wereld die verdwenen is. Het boek voert de lezer langs "middeleeuwse" kastelen, naar adellijke families die in Midden-Europa op grote landgoederen woonden, waar de vondst van kolen en ijzer tot fortuinen leidde en naar Duitse oorlogsmisdadigers. st.

Alexander Waugh - *De Wittgensteins. Geschiedenis van een excentrieke familie*

G14-15, De Bezige Bij 2008, 357 p.

Het boek gaat over het wel en wee van de steenrijke Weense familie Wittgenstein in de periode rond de beide wereldoorlogen. Vader Karl was grootindustrieel en kunstmecenas. Drie van zijn zonen pleegden om verschillende redenen zelfmoord. De twee andere zonen werden wereldberoemd, Paul als eenarmige pianist voor wie vele grote componisten pianoconcerten schreven, Ludwig als filosoof in

Cambridge. Hoewel katholiek opgevoed, werd de familie in de Nazitijd als Joods bestempeld, maar na veel gesteggel en tegen inlevering van een belangrijk deel van hun kapitaal met rust gelaten.

Annejet van der Zijl - De Amerikaanse prinses

G17-16, *Querido*, 239 p.

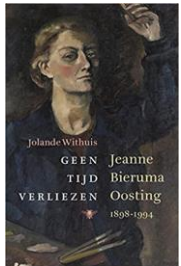
Het levensverhaal van de Amerikaanse Allene Tew (1872-1955) neemt ons mee door een stukje Amerikaanse en Europese geschiedenis. De jaren van ongeremde groei in Amerika, de Krach, de beide Wereldoorlogen: de schatrijke Allene maakte alles mee. Verrassend is de rol die zij speelde bij het huwelijk van Bernhard en Juliana. Haar leven ging niet over rozen: ze verloor haar drie kinderen en versleet vijf echtgenoten maar haar motto bleef: houd altijd moed!

Boeken van de keuzelijst Kunstgeschiedenis die geschikt zijn voor leesclubs biografieën

Jolande Withuis - Geen tijd verliezen. Jeanne Bieruma-Oosting 1898-1994 ✍️

U22-13, *De Bezige Bij*, 2021, 477 p., € 39,99

‘Heel mijn leven en mijn denken draait om schilderijen, Het is mijn adem’, citeert Withuis, in haar biografie van Jeanne Oosting. Het centrale thema in het leven van Oosting is de strijd voor het vrouwelijk kunstenaarschap tegen de achtergrond van de maatschappelijke veranderingen in de 20e eeuw. Tegelijkertijd is het een boeiend portret van een kunstenaar, min of meer opgesloten in de mores van de 19e eeuwse adel, op zoek naar een eigen stem en thematiek. De afbeeldingen geven een goede indruk van haar grafische- en schilderwerk en de ontwikkeling daarvan. Oosting heeft altijd belangstelling gehad voor de ontwikkelingen van haar tijd, maar heeft vooral haar eigenheid in woord en beeld bewaard. In de loop van 2022 zijn er meerdere tentoonstellingen over het leven en werk van Jeanne Oosting: Museum

Henriette Polak te Zutphen, Museum Staal in Almen, Museum Belvédère te Heerenveen, Nobilis Centrum voor Prentkunst in Fochteloo en het Museum Maassluis.

De goed leesbare biografie, met veel aandacht voor detail en voorzien van een uitgebreid nawerk, is een verhaal over wilskracht, rangen en standen, kracht en kwetsbaarheid.

De leeswijzer wordt gemaakt in samenwerking tussen de werkgroepen biografieën en kunstgeschiedenis.

Onno Blom - De jonge Rembrandt. Een biografie ✍️

U20-03, *De Bezige Bij* 2019, 277 p., € 29,99

In het Rembrandtjaar verscheen een pareltje: *De jonge Rembrandt. Een biografie*, geschreven door Onno Blom. Deze ervaren biograaf, ook geboren in Leiden, heeft kennis van kunst en van Leiden. Het boek volgt de jonge kunstenaar in diens Leidse periode (1606-1632) met de vraag: hoe werd de jonge Rembrandt de grote schilder Rembrandt? Onno Blom beschrijft het leven van alledag van het Leiden in de tijd van de Republiek met zijn godsdiensttwisten en de opstand tegen Spanje. Rembrandt bracht er zijn jeugd- en adolescentiejaren door. We lezen hoe de schilder groeit in vakmanschap en zeggingskracht. Het *zelfportret met breedgerande hoed* uit 1632 (zie omslagbeeld) is de Leidse finale: “Rembrandt was Rembrandt geworden”, aldus Onno Blom. En de schilder verhuist naar Amsterdam.

Remon van Gemeren - Jan Mankes. Schilder van tederheid ✍️

U21-05, *Wbooks*, 1^e druk 2020, 240 p., € 29,95

Het honderdste sterfjaar in 2020, van de schilder en graficus Jan Mankes was de aanleiding voor deze biografie. Mankes, geboren in 1889, werd slechts 30 jaar en liet bijna tweehonderd, veelal kleine schilderijen na. Remon van Gemeren schetst een gedetailleerd portret van de uiterlijk rustige Mankes, van zijn overdenkingen, twijfels, vriendschappen en zijn liefde voor de natuur. Van Gemeren beschrijft de zoektocht van Mankes naar het verbeelden van de natuur met een bijzondere gevoeligheid en verstillig. In Mankes werk geen grootse vergezichten maar intieme portretten van wat hem aantrok in zijn directe omgeving.

Hayden Herrera - *Frida. Een biografie van Frida Kahlo* ✓✓

U21-06, Atlas Contact 2020, 512 p., € 21,99

Frida is de biografie van de kunstenares Frida Kahlo (1907-1954) die geboren werd en opgroeide nabij Mexico-Stad ten tijde van de Mexicaanse Revolutie. Op achttienjarige leeftijd kreeg Frida een ernstig ongeluk waardoor ze een leven lang pijn zou lijden en vele operaties moest ondergaan. Tijdens haar herstel begon ze met schilderen. Ze verbeeldde zichzelf met een opmerkelijke openheid, verzacht door humor en fantasie. Ze transformeerde haar pijn tot kunst. Ze trouwde met de kunstenaar en muralist Diego Rivera en volgde hem op diverse reizen. In dit boek leren we een sterke vrouw kennen die ondanks haar fysieke pijn streed voor het leven, voor haar land en voor de kunst.

Maarten Jager - *Charlotte van Pallandt. Kunst als levensdoel* ✓

U20-08, Waanders, Museum de Fundatie 2019, 144 p., € 22,50

Maarten Jager beschrijft in het rijk geïllustreerde boek naast de leef- en denkwereld van Charlotte van Pallandt haar ontwikkeling als beeldhouwster. Een sterke vrouw die keihard werkte: 'Wat telt is mijn werk. Dat is de reden van mijn bestaan'.

Charlotte van Pallandt (1898-1997) ging na een kort huwelijk in de jaren twintig van de vorige eeuw naar Parijs, waar zij teken- en schilderlessen nam en beïnvloed werd door het kubisme. Later begon zij met beeldhouwen, destijds uitzonderlijk voor vrouwen. Haar kracht lag in beelden van de menselijke figuur en speciaal in het maken van koppen, waaruit de karakters sterk naar voren kwamen.

Astrid van Leeuwen, Maaïke Stafhorst - *Toer van Schayk: danser, choreograaf & kunstenaar* ✓

U20-11, Walburg Pers 2016, 112 p. € 19,95

'Toer van Schayk (1936): danser, choreograaf & kunstenaar' is een breed opgezet kunstenaarsportret. Redacteur Astrid Van Leeuwen beschrijft zijn leven, werk en persoonlijkheid. Uit interviews met vrienden en collega's van het Nationaal Ballet zijn heel verschillende ervaringen met de beeldend kunstenaar en danser genoteerd. Met de interviews komt ook de ontstaansgeschiedenis van de naoorlogse Nederlandse Theaterdans ter sprake. Uitvoerig in beeld komen de decor- en kostuumontwerpen voor balletten met ontwerpschetsen en kleurenillustraties. Los van het werk voor de danswereld is er het

oeuvre dat bestaat uit portretten in klei en schilderwerk op doek en op storyboards. Het vrije werk ontstaat vanuit de eigen fascinaties voor mensen uit zijn directe omgeving en zijn verleden.

Verantwoording van de boekenkeuze

De boeken die op de keuzelijst staan voor de leesclubs die biografieën en familiegeschiedenissen lezen, komen uit verschillende bronnen. Zo staan er boeken op die uitgekozen zijn door de werkgroep geschiedenis (de titels met een G-code), boeken die van de lijst kunstgeschiedenis komen (die met een U-code), en ook een boek dat van de literatuurwerkgroep afkomstig is. Die laatste betreft het boek *Rose*, van Rosita Steenbeek. De boeken met een B-nummer zijn uitgekozen door de werkgroep biografieën van Senia.

De werkgroep houdt rekening met twee 'doelgroepen' van belangstellenden binnen de leesclubs biografieën: enerzijds mensen die graag stevige biografieën lezen, en niet terugdeinzen voor een studie-achtig boek van een behoorlijke omvang. Anderzijds zijn er ook lezers die graag boeken lezen die 'waar gebeurd' zijn, maar niet te dik zijn en soepel te lezen.

Hebt u opmerkingen over de lijst? De werkgroep is er blij mee, stuur ze aan biografie@senia.nl. Daarin namen het afgelopen jaar deel Nicolet Mensink, Annelies Olgers, Henk Popma, Marleen Schippers en Marcia Visser.

Korte omschrijving

De omschrijving van de inhoud van de boeken is beperkt. Het is vaak moeilijk om zowel de inhoud als de stijl van het boek in ca. 150 woorden samen te vatten. We raden u daarom aan om meer informatie over de boeken te verzamelen, bijvoorbeeld via internet.

Bij het uitbrengen van deze boekenlijst waren de boeken die op de lijst voorkomen, verkrijgbaar. We kunnen niet garanderen dat dit zo blijft gedurende het seizoen 2021-2022.

We stimuleren de uitwisseling van boeken via het **boekenprikbord** op de website van Senia.

Laatste versie: 25 maart 2022.